

JUHLAJULKAISU

**SUOMALAINEN
LAKIMIESYHDISTYS**

1898 · 22/10 · 1948

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

TOIMITUSKUNTA:

AARNE REKOLA

V. MERIKOSKI

TAUNO TIRKKONEN

ILMARI MELANDER

TYRVÄÄN KIRJAPAINO OY - VAMMALA 1948

ISSN 0356-7222

ISBN 978-951-855-702-2 (PDF)

Anton Kotonen

1876—1936

Laamanni Anton Kotonen syntyi Virolahdella 29. 11. 1876 ja kuoli Helsingissä 25. 1. 1936. Ylioppilaaksi hän tuli Viipurin suomalaisesta klassillisesta lyseosta 7. 6. 1898, suoritti oikeustutkinnon 28. 5. 1902 ja sai varatuomarin arvon 31. 5. 1905 sekä laamannin arvon vuonna 1929. Suomalaisen Lakimiesten Yhdistyksen hallitukseen hän kuului vuosina 1926—1933, vuosina 1929—1930 sen puheenjohtajana.

Kotosen toiminta lakimiehenä voidaan jakaa kahteen toisistaan sekä ulkonaisesti että asiallisen sisällyksensä puolesta selvästi erotettavaan ajanjaksoon, joista edellinen päättyy lopullisesti ja jälkimmäinen alkaa vuonna 1921, vaikka jo vuosi 1917 voidaan pitää jonkinlaisena käännekohtana tai ainakin käännekohdan alkuna. Edellisenä ajanjaksona hän toimii pääasiallisesti asianajajana, jälkimmäisen kuluessa melkein yksinomaan virka- ja muissa julkisissa tehtävissä.

Toimittuaan aluksi erilaisissa tuomarin tehtävissä Kotonen nimitettiin Sortavalan kaupungin pormestariksi 19. 6. 1904. Hän luopui kuitenkin jo 13. 11. samana vuonna tästä virasta valmistaakseen sen aikaisemmalle, karkoitettuna olleelle haltijalle tilaisuuden palata entiseen virkaansa. Sen jälkeen Kotonen ryhtyi varsinaisena elinkeinonaan harjoittamaan asianajotoimintaa ja perusti vuonna 1906 yhdessä läkit. kand., sittemmin pormestari ja ministeri Paavo Pajulan kanssa asianajotoimiston Sortavalan. Pajulan tultua pian tämän jälkeen kaupungin pormestariksi Kotonen jatkoi asianajotoimintaa omaan lukuunsa. »Varatuomari Anton Kotosen Laki-asiaintoimisto» saavutti pian hyvän maineen ja suuren asiakaspiirin koko laajassa maakunnassa ja sen ulkopuolellakin. Varsinkin kansanmiehen luottamus Kotoseen asianajajana oli melkein rajaton, ja usein sattui, että

riitapuolet kilpailivat siitä, kumpiko ehditsi ennen jättää asiansa hänen hoidettavakseen. Myöskin oli tavallista, että naapurien kesken erimielisyyden sattuessa toinen, milloin leikillään, milloin tosissaan, uhkasi nostaa toista vastaan oikeudenkäynnin ja ottaa Kotosen asianajajakseen. Sellaisella uhkauksella sanottiin olleen suuri teho. Kotonen valikoi kuitenkin pian juttunsa, eikä ollut harvinaista, että hän luopui avustajan tai asianajajan tehtävästä, kun huomasi saaneensa vääriä tai puutteellisia tietoja ja juttu sen johdosta osoittautui huonoksi.

Venäjän vallankumouksen jälkeen kutsuttiin Kotonen vuonna 1917 jäseneksi perustuslakikomiteaan, jonka tehtävänä oli laatia ehdotukset Suomen uuden valtiosäännön sisältäviksi laeiksi, tullen siten olemaan osallisena niihin valmistelutöihin, joihin Suomen nykyinen valtiosääntö pääasiallisesti perustuu. Jo tällöin lienee hänessä kypsynyt ajatus lopullisesta muuttamisesta Helsinkiin, vaikkakin hän lopulla vuotta 1917, perustuslakikomitean työn päätyttyä, vielä palasi Sortavalaan ja vasta vuonna 1921 myi asianajotoimistonsa siellä sekä toteutti mainitun ajatuksensa.

Helsinkiin muutettuaan Kotonen luopui kokonaan yksityisen asianajajan toimesta ja oli sen jälkeen kuolemaansa saakka melkein yksinomaan virka- ja muissa julkisissa tehtävissä. Jo vuonna 1921 hänet määrättiin lainvalmistelukunnan nuoremaksi sekä seuraavana vuonna vanhemmaksi jäseneksi. Lainvalmistelukunnassa hän oli vuoteen 1929, jolloin tuli eduskunnan sihteeriksi, missä toimessa pysyi kuolemaansa saakka. Näin ollen jälkimmäinen kausi hänen elämästään kului pääasiallisesti lainlaadintatyössä, jossa hän ehti saavuttaa huomattavan maineen varsinkin hyvänä lakiteknikkona ja erittäinkin etevänä lakikielen tuntijana ja käyttäjänä. Vanhempi lakimiespolvi muistaa vielä hänen leppymättömän taistelunsa aikanaan muodissa ollutta oikeakielisyyttä vastaan, joka uhkasi kangistaa suomenkielen sellaiseen kaavamaisuuteen, että lukuisien ajatusvivahteiden ilmaiseminen sillä olisi käynyt mahdottomaksi. Suureksi osaksi Kotosen ansiota olikin, että oikeakielisyys ei päässyt lopullisesti pesiytymään lakikieleemme eikä pilaamaan sitä ja että siitä oli muutenkin luovuttava.

Lainvalmistelukunnassa Kotonen joutui pääasiallisesti valmistelemaan sosiaalisen lainsäädännön alaan kuuluvia lakeja, niihin luettuna ei ainoastaan työntekijäin suojelulainsäädäntö, vaan myöskin mm. asutuslainsäädä-

däntö. Enin osa tästä lainsäädännöstä on tosin myöhemmin uudistettu, mutta uudistus ei ole varsinaisesti muuttanut sitä pohjaa, jolle se perustui niiden ehdotusten mukaan, joita Kotonen lainvalmistelukunnassa ollessaan oli laatimassa.

Varsinaisen työnsä ohella Kotonen oli lukuisissa julkisissa tehtävissä. Eduskunnassa hän oli sosiaalidemokraattisen puolueen edustajana vuosina 1909—1912 sekä 1919—1921, vuosina 1919 ja 1920 eduskunnan ensimmäisenä varapuhemiehenä sekä viimeksi mainittuna vuonna myös lakivaliokunnan puheenjohtajana. Vuosina 1928—1929 hän oli lyhyehkön ajan oikeusministerinä Mantereen hallituksessa. Paitsi edellä jo mainittua jäsenyyttä perustuslakikomiteassa Kotonen kuului vuosina 1919—1920 Ahvenanmaan komiteaan, 1921—1922 valtiopäiväjärjestyksen tarkastuskomiteaan sekä 1920-luvulla toimineeseen virastokomiteaan. Sortavalassa asuessaan hän kuului tämän kaupungin valtuustoon 1917—1919.

Kotosen kirjallisesta toiminnasta mainittakoon, että hän julkaisi vuonna 1924 yhdessä professori T. M. Kivimäen kanssa laajahkon selitysteoksen »Asutuslaki ja sen toimeenpanoasetus» sekä vuonna 1925 edellisenä vuonna annetun työehtosopimuslain selityksillä varustettuna. Hän kirjoitteli myös aika ajoin melko ahkerasti lainopillisiin aikakauskirjoihin ja sanomalehtiin.

Lakimies- ja toveripiireissä Kotonen oli tunnettu selvästä ja nopeasta ajattelutavastaan, alinomaisesta valppaudesta ja sanavalmiudesta sekä terävästä kielestään. Väittelyssä hän ei juuri jäänyt alakynteen, olipa sitten kysymys lakimiehen ammattiasioista tai mistä muusta tahansa. Monet hänen lausumansa ovatkin säilyneet muistitietona hänen tuttaviansa kesken ja säilynevät vielä näiden jälkeenkin.

Sama itsenäisyys ja omintakeisuus, joka ilmeni Kotosen elämässä ja toiminnassa yleensä, oli ominainen myös hänen poliittiselle uralleen. Alkaen nuoruudessaan suomalaisesta oikeistosta hän siirtyi ensin vapaamiesten ja sitten sosiaalidemokraattien leiriin, kunnes jälleen elämänsä loppuvuosina lukeutui radikaaliseen oikeistoon. Sitä arkuutta poliittisen uskontunnustuksen vaihtoon nähden, mikä on meillä varsin yleinen, ei hänessä ollut, vaan jos hän havaitsi, että hänen aikaisemman leirinsä mieliteet ja toiminta eivät enää vastanneet hänen omaa vakaumustaan, oli hän valmis empimättä tekemään siitä johtopäätöksensä.

Y. W. Puhakka

Vuonna 1926 ilmestyneessä »Suomen lakimiehet» mainitaan Kotosen isän olleen maanviljelijä, minkä tiedon tämän kirjoittaja on voinut tarkistaa ja todeta oikeaksi. Itse hän kumminkin usein mainitsi olevansa lukkarin sukua sekä aikoinaan hyvin tunnetun laulutaitonsa ja -harrastuksensa olevan isien perintöä.

Y. W. Puhakka.